

Klassekamp fra oven

Social arv i de sociale klasser i 2012

Denne analyse er den del af baggrundsanalyserne til bogen "Klassekamp fra oven". I analysen undersøges social arv i form af sammenhængen mellem social klasse som barn og voksen. Der kigges på forskelle i social arv for personer af forskellig herkomst og på geografiske forskelle i social arv.

af senioranalytiker **Sune Enevoldsen Sabiers**
og stud.polit. **Helene Bækkelund Larsen**

17. oktober 2014

Analysens hovedkonklusioner

- Sandsynligheden for, at underklassebørn også er i underklassen som voksne, er steget.
- Sandsynligheden for, at børn fra overklassen eller den højere middelklasse fortsat er i disse klasser som voksne, er ligeledes steget.
- Over de senere år er andelen af 35-årige, der sidder fast i underklassen, vokset en smule.
- Efterkommere fra ikke-vestlige lande bryder i langt højere grad den sociale arv end personer, der er indvandret inden de blev 17 år. Dette gælder både drenge og piger.
- For både indvandrere og efterkommere fra middelklassefamilier er der en større andel af pigerne end drengene, der ender i den højere middelklasse eller overklasse som voksne.

Kontakt

Senioranalytiker
Sune Enevoldsen Sabiers
Tlf. 33557718
Mobil 20110709
ses@ae.dk

Kommunikationschef
Mikkel Harboe
Tlf. 33 55 77 28
Mobil 28 36 87 50
mh@ae.dk

Social arv i de sociale klasser i 2012

Denne analyse belyser udviklingen i den sociale arv, dvs. sammenhængen mellem hvilken klasse man er vokset op i, og hvilken social klasse man ender i som voksen. Klassesdefinitionerne fremgår af boks 1 (sidst i analysen).

I størstedelen af tabellerne sammenholdes de 35-åriges sociale klasse med den sociale klasse deres familie havde, da de var 17 år gamle. Analyserne omhandler hhv. de 35-årige i 2012 (som var 17 år gamle i 1994) og de 35-årige i 2003 (som var 17 år i 1985). Bemærk, at overklassen og den højere middelklasse er sammenlagt i alle tabeller.

Socialklasse som 17-årig og 35-årig

Der er ca. 50.000 personer, som var 35 år gamle i 2012, og som var en del af de sociale klasser i både 2012 og i 1994. Tabel 1 viser, hvordan disse personer var fordelt på socialklasser som 17-årig (vandret) og som 35-årig (lodret). Socialklasse som ung er opgjort på familieniveau, og socialklasse som voksen er opgjort på personniveau.

	Klasse som 17-årig (familieniveau)				
	Overklasse og højere middel	Middel	Arbejder	Underklasse	I alt
Klasse som 35-årig (personniveau)	Antal personer				
Overklasse og højere middel	2.450	2.876	2.501	296	8.123
Middel	1.929	4.995	7.195	732	14.851
Arbejder	1.305	4.663	12.610	1.769	20.347
Underklasse	580	1.566	3.689	1.279	7.114
I alt	6.264	14.100	25.995	4.076	50.435

Anm.: Tabellen viser de personer, der talte med i klasseopgørelserne - både da de var 35 år i 2012, og da de var 17 år i 1994.
 Kilde: AE på baggrund af Danmarks Statistiks registre

I tabel 2 er vist, hvordan hver socialklasse af 17-årige i 1994 er fordelt på klasser som voksen i 2012. Det fremgår f.eks. af tabellen, at næsten 49 procent af dem, der voksede op i arbejderklassen, selv er i arbejderklassen som voksne. For underklassen er det tilsvarende tal 31 procent.

	Klasse som 17-årig (familieniveau)				
	Overklasse og højere middel	Middel	Arbejder	Underklasse	I alt
Klasse som 35-årig (personniveau)	Pct.				
Overklasse og højere middel	39,1	20,4	9,6	7,3	16,1
Middel	30,8	35,4	27,7	18,0	29,4
Arbejder	20,8	33,1	48,5	43,4	40,3
Underklasse	9,3	11,1	14,2	31,4	14,1
I alt	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Anm.: Tabellen viser de personer, der talte med i klasseopgørelserne - både da de var 35 år i 2012, og da de var 17 år i 1994.
 Kilde: AE på baggrund af Danmarks Statistiks registre

I tabel 3 er der vist andelen i de sociale klasser i 2003 for de 17-årige i 1985. Ved en sammenligning af tabel 2 og tabel 3 ses det, at der blandt de 17-årige i 1994 er relativt flere, der ender i overklassen, den højere middelklasse og middelklassen, end det var tilfældet for de 17-årige ni år tidligere. Andelen af de 17-årige, der som voksne er i arbejderklassen, er faldet markant over de ni år. Disse udviklinger gælder på tværs af klasserne som 17-årig.

Tabel 3. Sociale klasser for 35-årige i 2003, fordelt på deres klasse som 17-årige, andele ift. 17 år

	Klasse som 17-årig (familieniveau)				
	Overklasse og højere middel	Middel	Arbejder	Underklasse	I alt
Klasse som 35-årig (personniveau)			Pct.		
Overklasse og højere middel	29,5	13,7	6,5	4,9	10,9
Middel	28,6	29,8	21,1	16,1	24,0
Arbejder	32,4	46,9	60,2	55,6	53,3
Underklasse	9,5	9,6	12,2	23,4	11,8
I alt	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Anm.: Tabellen viser de personer, der talte med i klasseopgørelserne - både da de var 35 år i 2003, og da de var 17 år i 1985.

Kilde: AE på baggrund af Danmarks Statistiks registre

Andele vægtet med størrelsen af klassen

Udviklingerne beskrevet ovenfor er udtryk for den generelle ændring i klassernes relative størrelse: Når arbejderklassen bliver væsentligt mindre, vil der automatisk være en række børn fra arbejderklassefamilier, som ikke er i arbejderklassen som voksne. For bedre at kunne skelne mellem den overordnede udvikling i klassernes størrelse og udviklingen i social arv, er der i de nedenstående tabeller foretaget en vægtning med den samlede klassefordeling, når personerne er 35-år gamle. Hermed tages der højde for ændringen i den relative størrelse af klasserne i vurderingen af social arv.

I tabel 4 er de vægtede andele vist for de 35-årige i 2012. Tallene er beregnet som følger: I henhold til tabel 2 var f.eks. 39,1 procent af de 17-årige fra overklassen/den højere middelklasse også i overklassen/den højere middelklasse som 35-årige. For hele årgangen af de 17-årige var der imidlertid kun 16,1 procent, der som 35-årige var i overklassen/den højere middelklasse. Dermed er sandsynligheden for, at børnene i overklassen og den højere middelklasse også er i overklassen/den højere middelklasse som voksne $(39,1/16,1) \cdot 100 = 142,8$ procent højere end gennemsnitligt for årgangen.

Der er en klar tendens i tabel 4: Børn fra overklassen, den højere middelklasse samt middelklassen er generelt overrepræsenteret i disse klasser som voksne og underrepræsenteret i arbejder- og underklassen. Tilsvarende er børn fra arbejder- og underklassen som voksne overrepræsenteret i disse klasser og underrepræsenteret i overklassen/den højere middelklasse og middelklassen. Endvidere fremgår det af tabellen, at sandsynlighederne er størst i de to yderpunkter: Hvis man er fra overklassen/den højere middelklasse, er der en ekstra stor sandsynlighed for at forblive i samme klasse, og tilsvarende, hvis man er fra underklassen.

Tabel 4. Sociale klasser for 17-årige i 1994 og som 35-årige i 2012, over-/underrepræsentation

	Klasse som 17-årig (familieniveau)			
	Overklasse og højere middel	Middel	Arbejder	Underklasse
Klasse som 35-årig				Pct.
Overklasse og højere middel	142,8	26,6	-40,3	-54,9
Middel	4,6	20,3	-6,0	-39,0
Arbejder	-48,4	-18,0	20,2	7,6
Underklasse	-34,4	-21,3	0,6	122,5

Kilde: AE på baggrund af Danmarks Statistiks registre

I tabel 5 er de tilsvarende sandsynligheder vist for de 35-årige i 2003. Ved en sammenligning af tabel 4 og 5 ses det bl.a., at der fra 1985/2003 til 1994/2012 er der sket et fald i overrepræsentationen af børn fra overklassen/den højere middelklasse i disse klasser som voksne. Det vidner om en mindre kraftig social arv for de højeste klasser i takt med at særligt den højere middelklasse er vokset i størrelse. Det modsatte gør sig imidlertid gældende i underklassen, hvor sandsynligheden for, at underklassebørn også er i underklassen som voksne, er steget.

Tabel 5. Sociale klasser for 17-årige i 1985 og som 35-årige i 2003, over-/underrepræsentation

	Klasse som 17-årig (familieniveau)			
	Overklasse og højere middel	Middel	Arbejder	Underklasse
Klasse som 35-årig				Pct.
Overklasse og højere middel	170,8	25,8	-40,3	-55,3
Middel	19,2	24,2	-11,9	-32,8
Arbejder	-39,2	-11,9	13,0	4,4
Underklasse	-19,6	-19,1	2,8	97,8

Kilde: AE på baggrund af Danmarks Statistiks registre

Tabel 6 viser den sociale arv for personer af dansk herkomst, dvs. hvor indvandrere og efterkommere er udeladt. Dette giver i 2012 1.946 færre personer. Ved sammenligning af tabel 4 og tabel 6 kan det bl.a. bemærkes, at der blandt personer af dansk herkomst er en større sandsynlighed for, at arbejderklassebørn ender i underklassen (3,7 procent mod 0,6 procent for alle herkomster), men også større sandsynlighed for, at underklassebørn som voksne er i arbejderklassen (12,2 procent mod 7,6 procent for alle herkomster).

Tabel 6. Sociale klasser for 17-årige i 1994 og som 35-årige i 2012, kun dansk herkomst, over-/underrepræsentation

Klasse som 35-årig	Klasse som 17-årig (familieniveau)			
	Overklasse og højere middel	Middel	Arbejder	Underklasse
				Pct.
Overklasse og højere middel	139,9	25,6	-41,2	-55,2
Middel	3,7	19,6	-6,7	-38,9
Arbejder	-48,9	-18,2	20,3	12,2
Underklasse	-31,5	-20,0	3,7	117,0

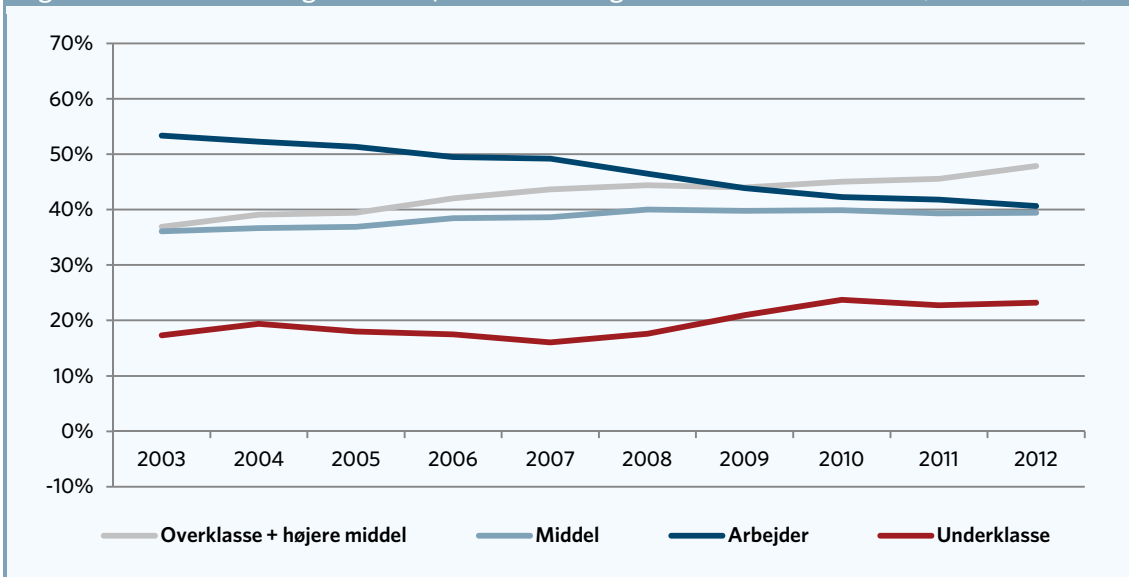
Kilde: AE på baggrund af Danmarks Statistiks registre

Andelen, der som voksen er i en familie af samme sociale klasse som de er vokset op i

Nedenfor ses for de fem klasser udviklingen i andelen af de 35-årige, der som voksen er i den samme klasse på familieniveau, som da de var 17 år. Bemærk, at socialklasse som voksen i de foregående tabeller var opgjort på personniveau. Andelen er beregnet for de personer, der var 35 år i hhv. 2003, 2004, 2005, ... op til 2012. De samme personer var således 17 år i årene mellem 1985 og 1994.

I figur 1 ses det bl.a., at i 17 procent alle dem, der var i en underklassefamilie som 17-årig, fortsat er i underklassen som 35-årig i 2003. I 2012 var det imidlertid 23 procent, der fortsat var i underklassen som 35-årige. Andelen af personer, der sidder fast i underklassen, var faldende fra 2004 til 2007, stigende fra 2007 til 2010 og har herefter været nogenlunde konstant omkring 23 procent.

Figur 1. Andel af de 17-årige i klassen, der som 35-årig fortsat er i samme klasse (familieniveau)

Anm.: Årstallet angiver det år, hvor personerne er 35 år gamle
 Anm.: Både social klasse som 17-årig og som 35-årig er opgjort på familieniveau.
 Anm.: Bemærk, at overklassen samt den højere middelklasse er sammenlagt.
 Kilde: AE på baggrund af Danmarks Statistiks registre

Social arv fordelt på herkomst

Der er store forskelle i den sociale arv for personer med forskellig herkomst. Dette fremgår af tabel 7, der viser sammenhængen mellem socialklasse for de 15-17-årige i 1994 og 18 år senere som 33-35-årige i 2012, opdelt efter køn og herkomst. Bemærk, at aldersgrupperne er udvidet med to ekstra årgange i forhold til de foregående analyser. Det skal også bemærkes, at der er et meget begrænset antal indvandrere og efterkommere i overklassen og højere middelklasse blandt de 15-17-årige, og for ikke at

få resultater, der er meget påvirkede af tilfældige udsving, er søjlerne med over- og højere middelklasse for de 15-17-årige derfor udeladt i tabellen.

Det fremgår bl.a. af tabellen, at personer med dansk herkomst er bedst til at opnå en højere social klasse som voksen, end de havde som ung, men også at efterkommerne fra ikke-vestlige lande klarer sig væsentligt bedre end indvandrerne, der indvandrede fra ikke-vestlige lande før de blev 15 til 17 år. Dette gælder både for drenge og piger. F.eks. var der blandt drengene, der er vokset op i underklassefamilier, 28,9 procent med dansk herkomst, der også var i underklassen som voksne, 34,3 procent for efterkommere fra ikke-vestlige lande og 39,1 procent for indvandrere for ikke-vestlige lande.

For både indvandrere og efterkommere fra middelklassefamilier er der en væsentligt større andel af pigerne end drengene, der er i den højere middelklasse og overklassen som voksne: For indvandrere er det 14,8 procent for pigerne og 9,3 for drengene. For efterkommere er det 16,9 procent for pigerne og 10,6 for drengene. For personer af dansk herkomst er andelen af middelklassebørn, der stiger i klasse, stort set ens for drenge og piger.

Tabel 7. Social klasse som 15-17-årige i 1994 og som 33-35-årige i 2012, opdelt på køn samt herkomst, andele

	Drenge			Piger		
	Klasse som 15-17-årig (familieniveau)			Klasse som 15-17-årig (familieniveau)		
	Middel	Arbejder	Under	Middel	Arbejder	Under
Klasse som 33-35-årig (personniveau)	Pct.					
<i>Indvandrere, ikke-vestlige lande</i>						
Over og højere middel	9,3	7,5	5,7	14,8	7,2	5,7
Middel	21,5	19,1	20,2	22,5	17,8	17,1
Arbejder	35,5	48,4	35,0	31,0	39,7	30,7
Under	33,7	24,9	39,1	31,7	35,3	46,5
I alt	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
<i>Efterkommere, ikke-vestlige lande</i>						
Over og højere middel	10,6	9,0	5,0	16,9	7,8	7,7
Middel	23,9	22,7	17,0	27,9	25,6	20,1
Arbejder	42,8	43,1	43,6	25,0	40,5	32,8
Under	22,8	25,1	34,3	30,1	26,1	39,3
I alt	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
<i>Dansk herkomst</i>						
Over og højere middel	20,6	9,4	6,3	20,5	9,0	7,2
Middel	29,3	21,9	14,8	42,0	33,6	21,5
Arbejder	40,1	56,2	50,0	25,2	40,9	38,1
Under	10,0	12,5	28,9	12,4	16,5	33,2
I alt	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Anm.: Andele for indvandrere og efterkommer, der var i overklassen og højere middelklasse som 15-17-årige, er udeladt fra tabellen pga. et lille antal observationer. Kilde: AE på baggrund af Danmarks Statistiks registre

Social arv i top-20-sogne

I tabel 8 er den sociale arv opgjort på sogneniveau. Tabellen viser social arv for personer, der kommer fra de 20 sogne med den største underklasse, og for personer, som kommer fra de 20 sogne med den største over- og højere middelklasse. Tallene på landsplan for personer i samme aldersgruppe er også medtaget.

Det fremgår af tabellen, at de geografiske forskelle i den sociale arv bliver mere markante, når vi ser på sogne. For personerne fra underklassesognene er der 41 procent af dem, der er vokset op i underklassen, som også er i underklassen som voksen. I hele landet er andelen 29,5 procent. Lige gyldigt, hvilken klasse man vokser op i, er der faktisk en større sandsynlighed for at være i underklassen som voksen, hvis man som ung har boet i et af underklassesognene.

Tabel 8. Sociale klasser for 16-18-årige i 1994 og som 34-36-årige i 2012, andele i pct. i top-20-sogne og i hele landet

	Klasse som 16-18-årig (familieniveau)				
	Højere middel	Middel	Arbejder	Underklasse	I alt
Klasse som 34-36-årig (personniveau)	Pct.				
Top 20 underklasse sogne					
Overklasse	4,5	0,6	0,2	0,3	0,5
Højere middel	36,4	11,8	6,3	5,7	8,3
Middel	20,5	29,2	23,8	10,1	20,0
Arbejder	11,4	29,2	43,8	39,4	38,4
Underklasse	9,1	22,4	20,4	41,2	27,2
Studerende	18,2	6,8	5,6	3,3	5,6
I alt	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Top 20 over- og højere middelklasse sogne					
Overklasse	0,9	0,7	2,3	1,6	1,6
Højere middel	48,9	27,1	19,0	29,5	34,3
Middel	21,6	29,7	28,4	21,3	25,1
Arbejder	11,8	23,2	33,3	29,5	21,6
Underklasse	8,0	10,8	11,8	13,1	10,4
Studerende	8,9	8,5	5,2	4,9	7,0
I alt	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Hele landet					
Overklasse	1,6	0,7	0,4	0,4	0,7
Højere middel	34,6	18,5	8,8	6,4	14,5
Middel	29,3	33,4	26,4	16,9	27,9
Arbejder	19,1	31,2	46,4	40,8	38,3
Underklasse	8,5	10,5	13,6	29,5	13,4
Studerende	6,9	5,6	4,4	6,0	5,2
I alt	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Anm.: Personer fra overklassen i 1994 er ikke medtaget i tabellen, da disse er ganske få, når man kun kigger på top-20-sogne. Sogn er opgjort efter personernes bopæl, da de var 16-18 år. Kilde: AE på baggrund af Danmarks Statistiks registre

Boks 1. Klassesamfundet i Danmark. Definition af klasserne

Overklasse:

- Selvstændige, der tjener over tre gange så meget som den typiske indkomst (i 2012 er det 1,1 million kr. svarende til 1,2 million i 2014).
- Topledere, der tjener over tre gange så meget som den typiske indkomst.
- Personer med videregående uddannelse, der tjener over tre gange så meget som den typiske indkomst.
- Eksempler: Fabrikant, bankdirektør, finansanalytiker, kommunaldirektør.

Højere middelklasse:

- Selvstændige, der tjener mellem to og tre gange så meget som den typiske indkomst (i 2012 mellem 753.000 kr. og 1,1 million kr. svarende til 779.000 kr. og 1,2 million kr. i 2014).
- Topledere, der tjener mellem to og tre gange så meget som den typiske indkomst.
- Personer med videregående uddannelse, der tjener mellem to og tre gange så meget som den typiske indkomst.
- Personer med akademisk uddannelse, der ikke indgår i overklassen, uanset indkomst.
- Eksempler: Skoleleder, ingeniør, gymnasielærer, læge.

Middelklasse:

- Selvstændige, der tjener under det dobbelte af den typiske indkomst (i 2012 under 753.000 kr. svarende til 779.000 kr. i 2014).
- Topledere, der tjener under det dobbelte af den typiske indkomst.
- Personer med kort eller mellemlang videregående uddannelse, der tjener under det dobbelte af den typiske indkomst.
- Eksempler: Murermester, brugsuddeler, folkeskolelærer, sygeplejerske.

Arbejderklasse:

- Personer med erhvervsfaglig uddannelse, der ikke indgår i en af de øvrige klasser.
- Ufaglærte, der ikke indgår i en af de øvrige klasser.
- Eksempler: Industritekniker, tømrer, lastbilchauffør, sosu-assistent.

Underklasse:

- Personer, der er uden for arbejdsmarkedet mere end 4/5 af året.
- Eksempler: Førtidspensionist, kontanthjælpsmodtager.

Studerende indgår ikke i klasseopdelingen. Kun personer i aldersgruppen 18-59 år er med i klasseopdelingen.